

skih tiskovin, šolskih knjig, učiteljskega koledarja, knjižnice za mladino itd. —

V tesni zvezi z našim delovanjem so tudi naši strokovni listi.

V zadnjem času se je že opetovano izražala želja po njih preureditvi. En list — „Učit. Tovariš“ — naj bi bil šolskopolitičen, a drugi — „Popotnik“ — naj bi postal strogo pedagoški. Oba lista pa bi morala postati last in glasili „Zaveze“, ker le na ta način — ako se lista smatrata kot glasili „Zaveze“ t. j. vseslovenskega učiteljstva — je pričakovati mnogobrojnih naročnikov in vsestranske podpore. Na oba lista naj bi se naročila vsa učiteljska društva in vse okrajne učiteljske knjižnice. Na „Učit. Tovariša“ bi se gotovo naročil skoraj vsak učitelj, oziroma učiteljica. Na „Popotnik“ pa, ki bi imel glede vsebine trajnejšo vrednost, naj bi bila naročena vsaka slovenska šola. Oba lista naj bi bila dostopna tudi slovenskim srednješolskim učiteljem. S tem bi gotovo le pridobila. — Tako bi se tudi tukaj ustvarile zdravejše razmere.

Na podstavi poprej omenjene reorganizacije okrajnih učiteljskih društev je pa tudi razvidno, da bi se s pomnožitvijo društev pomnožilo tudi število raznih pedagoških in šolskopolitičnih referatov, ki bi dajali listoma več gradiva v priobčevanje, s čemer bi jima bilo mnogokrat zelo ustrezno.

Da bi imela „Zaveza“ tudi od strokovnih listov nekaj dohodkov, je vsekako pričakovati.

Letne prispevke, na katere je zdaj „Zaveza“ navezana, bi potem lahko pogrešala. In ti prispevki posameznih društev bi se potem obrnili v drugo svrhu. Ko bi imela namreč „Zaveza“ trdnourejeno gmotno podlogo, tedaj naj bi se šele ustanovila prava deželna učiteljska društva, ki naj bi se vzdrževala iz dotičnih letnih prispevkov, ki so dotlej dohajali „Zavezi“. V slučaju potrebe bi „Zaveza“ tudi lahko podpirala posamezna učiteljska društva in tudi „deželne učiteljske zveze“.

Dosti bi se dalo o tem še govoriti, a za zdaj zadoštuj toliko! Mogoče, da se še snidemo ob tem vprašanju. Vem, da je marsikateri bravec prebiral to razpravo z ironiskim smehljajem — a to me ne plaši in naj tudi ne plaši onih, ki so vajeni delati in vztrajati.

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

26. Židje na Kranjskem.

Tudi ta narod je osrečil Kranjsko deželo — osobito Ljubljano — s svojo prisotnostjo. V srednjem veku namreč je bivalo tega rodu mnogo več na Kranjskem nego dandanes. Prišli so nepoklicani k nam — kakor povsod; barantali so pri nas — kakor povsod; a bili so zaničevani pri nas tudi tako — kakor povsod. Žid ni bil nikdar prijatelj nobenemu drugemu narodu, a tudi noben narod ni bil nikdar njegov prijatelj. Veljal je Žid vedno za vsiljenca, za izkoriščevavca drugih. Nikdar in nikjer se ni polotil težkega dela, nikdar in nikjer ni koristil človeški družbi; nikdar ni oral in sejnal Žid, a živel je vendar le povsod bolj nego delaven človek.

Da je bilo res mnogo židovskega plemena osobito v beli Ljubljani, nam kaže tudi to, da je imelo to pleme tukaj svojo sinagojo. Ta jim je sicer pogorela v začetku

13. stoletja, a leta 1213. so si sezidali novo in mnogo krasnejšo od prve.

Zgodovina vsakega naroda pa, med katerim so se vgnezdili Židje, nam pripoveduje o preganjanju njihovem. Vsak narod se jih je hotel iznebiti, in ker na lepe besede niso nikjer hoteli odhajati Židje, so morali iti dostikrat s silo. Tudi v Ljubljani so bile dostikrat velike rabuke proti Židom. Tako leta 1290. Ob židovskih velikonočnih praznikih je namreč izginilo tisto leto neko krščansko dete. Takoj je obdolžilo ljubljansko prebivavstvo Žide, da so ga ti zaklali, da bodo pili njegovo kri. Dokazalo se sicer ni to, kakor se sploh nikjer ni ali se ni hotelo dokazati. Židov se je pač nekaj pokončalo takrat v Ljubljani, in s tem je bila rešena ta stvar.

Prebivavci ljubljanski so se pa odslej še bolj ogibali Židov. Leta 1408. so v Ljubljani celo ob glavo deli nekega Žida, ki je imel znanje z neko kristjanko. A vse to ni nič pomagalo. Židje so le ostali v Ljubljani ter se množili dalje kakor pesek ob morskem bregu. Morali so tedaj stanovni Kranjski naravnost prositi cesarja Maksimilijana leta 1497, da je izdal ukaz, da morajo Židje zapustiti Ljubljano. Toda kaj je pomagalo to! Vgnezdili so se po drugih krajih ter hodili barantat v Ljubljano. Moral je priti leta 1672. drug ukaz, s katerim se jim je prepovedalo bivati tudi po drugih krajih kranjske dežele. To je vplivalo, in Kranjska je bila rešena židovskih nosov.

Četudi so vsi ti ukazi kratko in malo določevali, da morajo Židje zapustiti „za večne čase“ naše kraje, so vendar zopet prišli. Med francosko okupacijo sta se naselila zopet dva Žida v Ljubljani in ostala sta edina do leta 1868. Od tega leta jih je pa prišlo vedno več in več. Leta 1890. jih je bilo na Kranjskem že 89. Največ jih je štela zopet Ljubljana in sicer celih 76. — Koncem leta 1896. je pa bivalo na Kranjskem že 98 nepokazanih židovskih glav.

S časom se sezida tudi zopet v Ljubljani sinagoja, kjer bodo častili Jehovo. Toda tega nas čuvaj ljubi sveti Florijan!

27. Turki.

Nekoč se je izrazil nekdo tako-le: „Vsak šment že pride nad nas Slovence!“ Pardon! — prav tako pa v istini ni rekel. Mesto besede šment je rabil bolj jedrovit izraz, ki se začinja s črko *h* in končava s *č*. Jaz nočem rabiti te besede, ker se bojim kletve tako, kakor tistega, ki se začinja s *h* in končava s *č*! — Nekateri Slovenci niso tako izbirčni. Radi omenjajo pri vsaki priliki in nepriliki onega z začetnico *h* in s končnico *č*; časih jih spoje kar po tristo v eno skupino. Mnogim se namreč eden premalo zdi za kako prav slovesno stav. A ko bi na mesto tristo tistih, že veste katerih, zaklicali 300 šmentov, bi imelo to ravno takov uspeh. Zato, ljubi moj Slovenec: „Ne imenuj po nemarnem onega, ki se začinja s *h* in končava s *č*!“

Kakih par milijonov šmentov je izbruhnila koncem 14. stoletja Azija ter jih vrgla naravnost na jug Evrope, kjer je bilo že omenjeno vshodnorimsko ali grško cesarstvo. Bili so v resnici šmenti! A sami niso tega hoteli priznati. Rekli so, da so le Turki. Oj, kako so se lagali! Vero so pa vendar imeli. Verovali so takrat kakor verujejo še dandanes v Boga in Mohameda. Imeli so po več žen — kakor jih imajo še dandanes. Ubogi Turki! Pri nas marsikdo shaja že z eno težko, Turek mora pa prenašati sitnosti kar po sto Evinih hčera. Morebiti pa Tur-

kinje niso tako sitne kakor naše kultivirane Evropejke. Pa pustimo to! — Morda so Turki že tudi takrat nosili rdeče hlače in dolge muštače, kakor poje neka narodna pesem, ali so pa tudi šele pozneje dobili to uniformo. To je pa resnično, da so bili jako divji in kruti. Prepričani so bili namreč, da vse, kar je druge vere in narodnosti, ni vredno, da živi na zemlji. Le turska narodnost ima pravico živeti, in le Mohamedova vera je vredna, da se širi po zemlji. Čim več je pomoril kak Turek onih, ki niso verovali v Mohameda, tem več upanja je imel, da pride v mohamedanska nebesa. Oj, ta mohamedanska nebesa! Kako živo in krasno jim jih je naslikal Mohamed sam. Pili in jedli bodo Turki tam najboljše stvari, najlepša dekleta jim bodo tam stregla, sploh vse, kar poželi verno turško srce, bo tam na razpolago.

Zraven tega jim je povedal Mohamed pa še nekaj. Rekel je namreč: „Tisti, ki v boju pade, bi bil ravno tisti čas umrl, ako bi tudi doma ostal! Če umrje doma, pa ni prav gotovo, da pride v nebesa; ako pa pade v boju, so mu nebesa prav gotova!“ — Saprabolt, to je bilo pa nekaj! To ti je bilo navdušenje, kadar so šli v boj ti šmenti! Sabljali in kresali so, da je bilo veselje! Sreča je bila takrat za Evropo, da je živel po naših krajih jekleni narod slovenski. Ta je stal kakor trden zid, ob katerem si je razbijal stoletja in stoletja Turek trdo črepinjo. Da si je ni razbil že takrat popolnoma, je bilo krivo le to, da je bilo naših pradedov premalo.

(Dalje prih.)

IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“.

(Dalje in konec.)

3. Blagajnikovo poročilo.

Društveni blagajnik, gosp. Jakob Dimnik, pravi, da njegovo poročilo ne bo segalo v podrobnosti, kako so prihajali dohodki, ker je storil to že v vsaki številki „Učiteljskega Tovariša“ in ker se je tega dotaknil tudi g. tajnik v svojem vestno sestavljenem poročilu, ampak povedal bo v glavnih potezah, koliko je došlo darov. V štirih letih, kar obstoji društvo, je čistega dohodka brez obresti 3880:57 gld.; obresti znašajo koncem četrtega društvenega leta 288:07 gld.; razen tega ima društvo še eno delnico „Prvega narodnega doma“ v Rudolfovem nominalne vrednosti 50 gld. in pa vložno knjižico Vrhniške posojilnice, na kateri je naloženih 24 gld.; po sklepu računa je došlo društvu še 208 gld.; skupaj ima torej društvo danes 4451:64 gld. premoženja. Društveno premoženje je naraslo tudi letos za dober tisočak.

Kaj izvrstno se obnaša naš „gospodarski program“, ki nam je dal v tem času, kar obstoji, že okroglih 800 gld. dohodkov in še več bi dosegli lahko po tem poti, če bi se vse učiteljstvo posluževalo našega „gospodarskega programa“. Prosim torej slavni zbor, da se vsakdo pri svojih potrebščinah poslužuje v prvi vrsti našega gospodarskega programa in ga priporoča in širi med učiteljstvom. Želeti bi bilo, da se „gospodarski program“ razširi tudi po deželi: v mestih, trgih in večjih vaseh.

Neobhodno potrebno je pa, da se pri plačevanju vsakdo zglašuje in zahteva, da se vsota, katero je kdo izplačal, zabeleži v prid konviktu. To je neob-

hodno potrebno, ker nekateri trgovci ne zabeležijo drugače vsote v korist konviktu, če dotičnik tega sam ne zahteva.

Do danes so nam izplačale tvrdke našega „gospodarskega programa“, kakor sem že rekel, okroglih 800 gld. in sicer: g. J. Petrič 400 gld.; tvrdka Fr. Ksav. Souvanova 150 gld.; gg. Gričar & Mejač 50 gld.; Miličeva tiskarna 45 gld.; Šeberjeva tiskarna 30 gld.; Narodna tiskarna 45 gld.; tvrdka Jeglič & Leskovic 25 gld.; g. Fr. Kraigher 10 gld.; g. J. Soklič 10 gld.; tvrdka Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg 10 gld.; tvrdka J. C. Mayr 5 gld. in A. Krejči 5 gld.

Imamo pa, žal, med sabo tudi takega tovariša, ki se prav pridno poslužuje našega „gospodarskega programa“, a — nikjer nič ne plača! Tak tovariš izpodkopa na ta način ugled našega stanu in če ne poravna dolgov, ga bom pri prihodnjem zborovanju imenoval s polnim imenom. (Dobro, dobro — prav tako! — pritrjujejo vsi prisotni.)

Jubilejski koncert, ki se je priredil v korist konviktu, ni dal zaradi preobilih stroškov nič dobička, ampak je imel še deficit 200 gld., dasi je bila dvorana razprodana in je prevzvišeni knez in škof ljubljanski plačal 50 gld. vstopnine; v moralnem oziru je bil pa uspeh tega koncerta tako velikanski, da smo lahko po vsi pravici ponosni nanj. Kako je društveni denar naložen in v kakem stanu se nahajajo računi, bodo povedali pregledovavci računov. — (Sprejeto.)

4. Poročilo pregledovavcev računov.

V imenu pregledovavcev računov poroča g. Ivan Krulec, da so vsi trije pregledovavci račune natančno pregledali ter jih našli v najlepšem redu in da je denar plodonosno naložen; predlaga, da se gospodu blagajniku Dimniku izreče za njegov vestni trud zahvala in priznanje. (Sprejeto.)

5. Volitev odbora.

V odbor so bili izvoljeni vsi doseđanji odborniki in sicer gg.: Andrej Žumer, predsednik; Franc Gaberšek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Franc Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in Janko Likar, odborniki.

Pregledovavcem računov so bili izbrani tudi doseđanji pregledovavci in sicer gg.: Anton Javoršek, Maks Josin in Ivan Krulec.

Naši dopisi.

Iz radovljskega okraja. Učiteljsko društvo našega okraja zborovalo je dne 15. grudna v salonu g. Jegliča na Selu poleg Breznice. Zbralo se nas je mnogo, vendar smo se pogrešali marsikaterega gospoda oziroma gospico. Pretečeno leto je bilo naše društvo še dokaj agilno, Bog daj, da bi ostalo še v prihodnje. Zborovali smo petkrat. Družimo in spoznavajmo se, ter stanovskega ponosa ne podcenjajmo, pa bode v bodočnosti naša sreča junačka!

Gospod predsednik, A. Grčar, nadučitelj v Radovljici nas prav srčno pozdravi ter omeni tekoče društvene zadeve in pojasni, da je naše društvo potem slav. c. kr. okrajnega glavarstva izrazilo sočutje Njega Veličanstvu povodom smrti presvetle cesarice Elizabete, ter da se je tudi poklonilo dne 2. grudna g. c. kr. okrajnemu glavarju

kinje niso tako sitne kakor naše kultivirane Evropejke. Pa pustimo to! — Morda so Turki že tudi takrat nosili rdeče hlače in dolge muštače, kakor poje neka narodna pesem, ali so pa tudi šele pozneje dobili to uniformo. To je pa resnično, da so bili jako divji in kruti. Prepričani so bili namreč, da vse, kar je druge vere in narodnosti, ni vredno, da živi na zemlji. Le turska narodnost ima pravico živeti, in le Mohamedova vera je vredna, da se širi po zemlji. Čim več je pomoril kak Turek onih, ki niso verovali v Mohameda, tem več upanja je imel, da pride v mohamedanska nebesa. Oj, ta mohamedanska nebesa! Kako živo in krasno jim jih je naslikal Mohamed sam. Pili in jedli bodo Turki tam najboljše stvari, najlepša dekleta jim bodo tam stregla, sploh vse, kar poželi verno turško srce, bo tam na razpolago.

Zraven tega jim je povedal Mohamed pa še nekaj. Rekel je namreč: „Tisti, ki v boju pade, bi bil ravno tisti čas umrl, ako bi tudi doma ostal! Če umrje doma, pa ni prav gotovo, da pride v nebesa; ako pa pade v boju, so mu nebesa prav gotova!“ — Saprabolt, to je bilo pa nekaj! To ti je bilo navdušenje, kadar so šli v boj ti šmenti! Sabljali in kresali so, da je bilo veselje! Sreča je bila takrat za Evropo, da je živel po naših krajih jekleni narod slovenski. Ta je stal kakor trden zid, ob katerem si je razbijal stoletja in stoletja Turek trdo črepinjo. Da si je ni razbil že takrat popolnoma, je bilo krivo le to, da je bilo naših pradedov premalo.

(Dalje prih.)

IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“.

(Dalje in konec.)

3. Blagajnikovo poročilo.

Društveni blagajnik, gosp. Jakob Dimnik, pravi, da njegovo poročilo ne bo segalo v podrobnosti, kako so prihajali dohodki, ker je storil to že v vsaki številki „Učiteljskega Tovariša“ in ker se je tega dotaknil tudi g. tajnik v svojem vestno sestavljenem poročilu, ampak povedal bo v glavnih potezah, koliko je došlo darov. V štirih letih, kar obstoji društvo, je čistega dohodka brez obresti 3880:57 gld.; obresti znašajo koncem četrtega društvenega leta 288:07 gld.; razen tega ima društvo še eno delnico „Prvega narodnega doma“ v Rudolfovem nominalne vrednosti 50 gld. in pa vložno knjižico Vrhniške posojilnice, na kateri je naloženih 24 gld.; po sklepu računa je došlo društvu še 208 gld.; skupaj ima torej društvo danes 4451:64 gld. premoženja. Društveno premoženje je naraslo tudi letos za dober tisočak.

Kaj izvrstno se obnaša naš „gospodarski program“, ki nam je dal v tem času, kar obstoji, že okroglih 800 gld. dohodkov in še več bi dosegli lahko po tem poti, če bi se vse učiteljstvo posluževalo našega „gospodarskega programa“. Prosim torej slavni zbor, da se vsakdo pri svojih potrebščinah poslužuje v prvi vrsti našega gospodarskega programa in ga priporoča in širi med učiteljstvom. Želeti bi bilo, da se „gospodarski program“ razširi tudi po deželi: v mestih, trgih in večjih vaseh.

Neobhodno potrebno je pa, da se pri plačevanju vsakdo zglašuje in zahteva, da se vsota, katero je kdo izplačal, zabeleži v prid konviktu. To je neob-

hodno potrebno, ker nekateri trgovci ne zabeležijo drugače vsote v korist konviktu, če dotičnik tega sam ne zahteva.

Do danes so nam izplačale tvrdke našega „gospodarskega programa“, kakor sem že rekel, okroglih 800 gld. in sicer: g. J. Petrič 400 gld.; tvrdka Fr. Ksav. Souvanova 150 gld.; gg. Gričar & Mejač 50 gld.; Miličeva tiskarna 45 gld.; Šeberjeva tiskarna 30 gld.; Narodna tiskarna 45 gld.; tvrdka Jeglič & Leskovic 25 gld.; g. Fr. Kraigher 10 gld.; g. J. Soklič 10 gld.; tvrdka Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg 10 gld.; tvrdka J. C. Mayr 5 gld. in A. Krejči 5 gld.

Imamo pa, žal, med sabo tudi takega tovariša, ki se prav pridno poslužuje našega „gospodarskega programa“, a — nikjer nič ne plača! Tak tovariš izpodkopa na ta način ugled našega stanu in če ne poravna dolgov, ga bom pri prihodnjem zborovanju imenoval s polnim imenom. (Dobro, dobro — prav tako! — pritrjujejo vsi prisotni.)

Jubilejski koncert, ki se je priredil v korist konviktu, ni dal zaradi preobilih stroškov nič dobička, ampak je imel še deficit 200 gld., dasi je bila dvorana razprodana in je prevzvišeni knez in škof ljubljanski plačal 50 gld. vstopnine; v moralnem oziru je bil pa uspeh tega koncerta tako velikanski, da smo lahko po vsi pravici ponosni nanj. Kako je društveni denar naložen in v kakem stanu se nahajajo računi, bodo povedali pregledovavci računov. — (Sprejeto.)

4. Poročilo pregledovavcev računov.

V imenu pregledovavcev računov poroča g. Ivan Krulec, da so vsi trije pregledovavci račune natančno pregledali ter jih našli v najlepšem redu in da je denar plodonosno naložen; predlaga, da se gospodu blagajniku Dimniku izreče za njegov vestni trud zahvala in priznanje. (Sprejeto.)

5. Volitev odbora.

V odbor so bili izvoljeni vsi doseđanji odborniki in sicer gg.: Andrej Žumer, predsednik; Franc Gaberšek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Franc Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in Janko Likar, odborniki.

Pregledovavcem računov so bili izbrani tudi doseđanji pregledovavci in sicer gg.: Anton Javoršek, Maks Josin in Ivan Krulec.

Naši dopisi.

Iz radovljskega okraja. Učiteljsko društvo našega okraja zborovalo je dne 15. grudna v salonu g. Jegliča na Selu poleg Breznice. Zbralo se nas je mnogo, vendar smo se pogrešali marsikaterega gospoda oziroma gospico. Pretečeno leto je bilo naše društvo še dokaj agilno, Bog daj, da bi ostalo še v prihodnje. Zborovali smo petkrat. Družimo in spoznavajmo se, ter stanovskega ponosa ne podcenjajmo, pa bode v bodočnosti naša sreča junačka!

Gospod predsednik, A. Grčar, nadučitelj v Radovljici nas prav srčno pozdravi ter omeni tekoče društvene zadeve in pojasni, da je naše društvo potem slav. c. kr. okrajnega glavarstva izrazilo sočutje Njega Veličanstvu povodom smrti presvetle cesarice Elizabete, ter da se je tudi poklonilo dne 2. grudna g. c. kr. okrajnemu glavarju